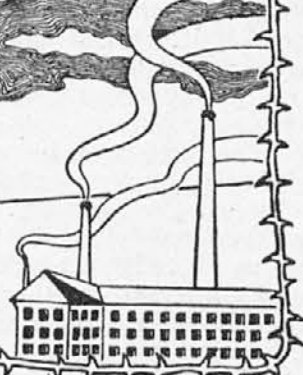

NAŠA MOČ

GLASILO
SLOVENSKEGA
DELAVSTVA

Izhaja vsak
petek.

Uredništvo in
upravnništvo v
Kopitarjevih ulicah
št. 2.

Na očinina znaša:
celoletna . . . K 3.—
poluletna . . . „ 1.50
četrtletna . . . „ 0.75
Posam. št. „ 0.10

Štev. 45. V LJUBLJANI, dné 11. oktobra 1907. Leto II.

Stroj in človek.

Stroj ima namen, da prihrani človeške delavne moči. V prvem trenutku napravi stroj delavce brezposelne. Nič čudnega in je popolnoma umevno, da so delavci sovražili stroje in jih tudi uničevali. Nista še minuli dve leti, ko so razdajali francoski delavci v neki tvornici sardin nove stroje. Trdili so, da izgube po strojih kruh. Napredek po strojih je dejansko kljub temu, da olajša delo in poceni blago, v mnogih slučajih delavčev sovražnik.

Ko so pričeli uvajati stroje, je gospodarilo liberalno gospodarsko načelo. In to gospodarsko načelo je usužnjilo delavca. Stroji, sami ob sebi res umetna iznajdba, so bili vzrok velikega gorja. Veliki bogataši so stavili tvornice. Zasužnjili so delavstvo, ki jim je bilo prodano na milost in nemilost, ker je zabranjeval gospodarski liberalizem stanovsko združevanje. Zdaj so se razmere že precej izpremenile. V takozvanih kulturnih deželah že primanjkuje delavcev. Res, da imamo še vedno brezposelne delavce, a ravno tako moramo tudi priznati, da vedno bolj primanjkuje število delavcev.

Zlasti manjka poljedelskih delavcev. Ne samo pri nas. To tožijo povsod. Industrija izvablja ljudi v tvornice. Delavske organizacije so vplivale, ko se je razdrla liberalno gospodarsko načelo, da so razmere med delavstvom le boljše, kakor svoje čase.

Ivo Česnik.

Zakleti grad.

Pravljica iz življenja desetega brata. (Konec)

»Čakaj, grad rešim, vraga premagam in potem boš prost. Dokler ne uvidim, da si govoril vse po pravici in resnici, ostani tu!«

»Umiral sem že lakote, zadnji trenotek si prišel ti!«

»Pojdem čakati vraga!«

Deseti brat je šel v dvorano, prižgal luč, se dobro najedel, da je bil močan, sedel sredi dvorane na svojo malho in čakal. Priporočil se je angelu varihu in molil k Bogu za pomoč. Nato je malo zadremal. Ko se je vzbudil, se je čutil močnega.

Polnoč je odbila ura v cerkvi na gori. Zagrmelo je v gradu in privalil se je v dvorano vrag.

Črn je bil in kosmat. Brada je bila sajasta in špičasta, čelo nagrbano. Na licih je imel dve veliki brazgotini. Na rokah in nogah so bili dolgi, šilasti kremplji. Suh in že precej upadel

Delali so delavci 13 do 14 ur na dan pri pasje slabi plači. Na njihovo zdravje se niso ozirali. Izmučeni in izstradani delavci so po žganjarnah utapljali svojo bedo . . .

V naprednih angleških pokrajinah so dosedle delavske organizacije precej ugodno stanje. Imajo visoke plače, osm- ali deveturni delavnik. Delavni prostori so visoki, zračni. Ugodne so osobito razmere v Avstraliji. Socialno-politično so tu delavci najbolj napredovali. Ni niti več stavk, ker razsojajo spore med gospodarji in delavci postavno uvedena razsodišča. Izginila je tudi žganjarska kuga. Delavstvo stanuje v čednih hišicah z vrta. Delavske rodbine žive tako, kakor so živele svojčas rodbine srednjih stanov.

Našo dobo imenujejo mnogi čas strojev. Dejansko smo zelo odvisni od strojev. Brez strojev ni danes nobene stvari izdelane. Če ne drugega, se pripelje s strojem.

Naj ne vozi železnica in naj hipoma preneha voziti parobrod. Lakota bi nastala v najbogatejših delih sveta. Še koncem 18. stoletja so izvažali Angleži žito. Danes uvažajo na Angleško $\frac{1}{3}$ potrebnih živil. Od uvoza živil je pa odvisno vsako večje mesto. Iz najbližje okolice še dovažajo živila na navadnih vozeh, a večina se uvažuje po železnici. Moderno mesto bi stalo tu ponoči brez luči, prebivalstvo bi umrlo lakote in bi zmrznilo. Pobegniti bi moralo v kraje, kjer bi dobilo kruh in jedila, drva in premog.

Odvisnost od stroja bo še vedno večja. Pridejo časi, ko bodo dovajale električne centrale elektriko v vsako stanovanje, da bodo svetili, kurili in delali z elektriškim tokom najpriprostejša domača opravila. Porabili bodo vse, po gorah prihranjene vodne moči.

Dasi odvzame stroj človeku najbolj neprijetna dela, je človek odvisen od stroja v gospodarskem oziru. Nujno je pa tudi potrebno, da postane stroj pravi dobrotnik vsega človeštva in ne le zgolj nekaterih denarnih mogotcev.

To je pa le mogoče, da se ljudstvo vedno bolj združuje. Boljše razmere imajo oni delavci, ki so že desetletja in desetletja stanovsko

rep je mahal po tleh. V živih očeh je gorel ogenj, da se je svetilo še bol po dvorani.

Valjal se je po tleh do desetega brata, ki se mu ni umaknil, ampak ga je krepko osmuknil po glavi in plečih, da je zajavkal. Skočil je pokonci in se spravil nad desetega brata. Ali ta je izvlekel razpelo iz malhe in mu ga pomolil pod nos. Zamrmral je vrag, zaklel in se obrnil v stran.

»Bojevat se hočem s teboj in rešiti grad,« pravi deseti brat.

»Premagal sem druge junake, pa ne bi tebe, ti maliček. Kje te je kaj v hlačah, ha?«

»Pripravi se, nimam časa, da bi se pomišljaj. Rad bi se še naspal.«

»No, no, ali te tako skele kosti. Zmanem te v prah in pepel.«

»Bahaški tepec, po večeru utegneš hvaliti dan.«

»Na sablje se bova pokala.«

»Kakor hočeš, četudi s tesačami.«

Vrag je zabrlizgal na prste, da je šlo skozi nšesa. Prišumel je v dvorano cel trop malih hudičkov.

združeni. Angleški in avstralski zgled nam to dokazujeta.

Kdor hoče dobro sebi in svojemu stanu, deluj za stanovsko združevanje.

Za tobačno delavstvo.

Tobačno delavstvo in izboljšanje plač. Ker se bliža koncu leto 1907. in se izdeluje že proračun za leto 1908., je pač prav, da se govori o izboljšanju plač, kar je ponovno zahtevalo med letom tobačno delavstvo. Vsako leto sicer izboljšajo plače. A to izboljšanje ni zadostno. Nujno potrebno je tako izboljšanje, da bo kaj zaleglo. Od delavstva zahtevajo vedno več. Nove stroje za cigarete so vpeljali. Delavstvo mora veliko bolj paziti pri strojih kakor prej, ko se je delalo na roke. Število tur pri rezalnih strojih so zvišali na 80. Tudi pri kartonaži se zahteva več kakor svoje čase. Pri vseh teh izpremembah pa niso plače spravili v pravo razmerje z dovršenim delom. Zgodilo se je pa večkrat že nasprotno. Znižali so število delavstva. Neverojetno sicer, a le resnično. Uspešno zvišanje plač je nujno potrebno. Ker se zahteva, da se več naredi, se izrabi tudi več delavne moči. To se pa zopet le izravna po boljši hrani, podaljšanju odpočitka. To je pa le mogoče, ako se zviša delavčev dohodek. Sorazmerno so se zvišale plače leta 1905 pri delavcih tedensko za 52, pri delavkah pa za 28 vinarjev na teden. Če se izkaže v letu 1906 in 1907 višje izboljšanje, s tem ni dosti pomagano. Vedno večja draginja požre izboljšanje. Draginja čuti danes vsakdo v svojem žepu. Podraženo je meso in druga živila. — Ljubljanski peki pa groze, da ne bodo pustili več peči kruha. To je že skrajni škandal objestnih in oduševanih naših pekov. Delavstvo mora kaj storiti, da se stopi na prste tem izkoriščevalnim lopovom!

Ottakring. Dne 17. m. m. se je tu vršilo dobro obiskano zborovanje tobačnega delavstva. Svoje zahteve so stavili zaupniki delavstva po oddelkih. Sklenila se je na glavno ravnateljstvo spomenica, ki naglašja, da je obljubil glavni ravnatelj 6. januarja letos, da hoče vplivati na zopetno izboljšanje plač. Do letošnje

»Dve sablji!«

Slišali so in prinesli.

»Tu izvoli!«

Deseti brat se je kar čudil hudičevi vljudnosti.

»Podajva si prej roki!«

»Dobro, podajva si jih!«

Deseti brat je izvlekel iz žepa pipec in segel z njim vragu v roko. Prerezal mu je kosmato dlan.

»A jej, boli, boli!«

Vrag je vpil in javskal po dvorani. Težko je prijel za sabljo in jo držal. Deseti brat je smeje zgrabil sabljo in se postavil vragu v bran. V levici je držal križ pod rokavom.

Hudički so stali naokrog, se smehljali in dražili desetega brata.

Vrag je visoko dvignil sabljo in zamahnil. Sablja je zažvižgala v zraku, vragu se je vzbočil hrbet, desna noga se mu je s kremplji vkovala v pod, prsa so štrlela s kocinami kvišku, iz očí mu je švigal ogenj in rogljička sta se svetlikala kot dve preteči luči. Deseti brat mu je pomolil nasproti razpelo. Odmaknil

jeseni pa se ni storilo ničesar. Lansko izboljšanje je prehitela letošnja draginja. Ni upati, da draginja poneha v doglednem času. Visoko število bolnikov dokazuje, da sedanje plače niso več primerne razmeram. Nezadostna hrana pospešuje bolezn. Delavstvo tudi prosi, da naj se dá ob sobotah popoldne prosto. Nadalje so se stavile nekatere zahteve glede na posamezne oddelke. Pripravljalnica smodk naj postane neodvisna od fabrikacije. Dovolj naj se delavstvu v pripravljavnici smodk in cigaret tedenska plača, ki naj se tudi uvede za rezalce tobaka, popirja in za tehtarice, kakor tudi za delavstvo v skladiščih in v zavijalnici havan. Tedenski plačo naj dobi delavstvo pri splošni manipulaciji in pri »gedingu«. Čuvajem naj se izboljša služba in plača. V zavijalnici cigaret in smodk (Verpackung) se uvede tedenska plača. Plačajo naj se pred veliki prazniki prosti poldnevi. Tudi neoženjeni delavci naj dobe odškodnino za po vojaških vajah odtegnjeni čas. Tvorničarski zdravniki naj se pri sprejemu novega delavstva ozirajo predvsem na otroke tobačnega delavstva. Delavstvu naj se dovoli plačani dopust.

Hainburg. Naša organizacija vedno lepše napreduje, rdeča pa stoji, da, celo nazaduje. Če se pri njih vpiše kakšna delavka nanovo, so vsi pokoncu. Eno so celo nosili. Svoji divji jezi vsled naših uspehov dajo duška na stranišču, kjer raztresajo vse polno listkov s psovkami na krščanske delavke!

Hainburg. Pred leti se je zgradilo pri nas nekaj delavskih hiš. Mislilo se je, da dobe tu stanovanja le najpotrebnejše rodbine. A kadar je prazno v teh hišah kako stanovanje, se čita navadno na razglasu, da imajo prednost oni prosilci, ki imajo otroke že v tvornici. V enakih razmerah pa dobe stanovanja, ki imajo več otrok ali pa daljšo službeno dobo. To načelo je seveda popolnoma napačno. Večja revščina je v rodbini, ki mora s tedensko plačo 12 kron preživeti šest otrok, kakor pa v rodbini, kjer služi po več oseb. Značilno je, da stanujejo v teh stanovanjih večinoma socialni demokrati.

Bavč. V petek, dne 6. septembra je naprosila delavska deputacija ravnatelja za splošno izboljšanje plače. Ravnatelj je obljubil, da bo storil vse, kar le more, da se izboljša plača.

Cvitava. Pred leti je odredilo glavno ravnateljstvo, da naj postanejo prejemnice one delavke, ki delajo najdalje časa v pripravnicah cigaret. Pri nas pa prezirajo delavko Domes, na katero ima oficial Herzog piko, dasi dela že šest let, ne da bi se ji bilo moglo kdaj kaj očitati. V tvornici je Domesova že 20 let in je starejša delavka, kakor so prejemnice. Če se Herzog ne poboljša, se naša zveza pritoži proti njemu pri glavnem ravnateljstvu.

Hallein. Generalno ravnateljstvo je izdalo svojčas odlok, da dobe delavke premije za privarčevano blago. V drugih tvornicah so se premije že izplačale, v Halleinu pa še niso bile izplačane koncem avgusta. Kdo je kriv.

»Tobačni delavec« laže. »Tabakarbeiter« je prijavil strašno povest, da kaplan Bittner v Cvitavi ni hotel izstaviti krstnega lista neki ubožni ženski za njenega bolnega otroka za zadnjo kronico, ki jo je imela in da je zahteval dve kroni. Še-le na ukaz glavarstva, da je izstavil krstni list. Notico zabeli s primernimi psovkami na farško bisago itd., kar znajo tako lepo socialni demokrati. Najlepše pri celi stvari pa je, da v cvitavski dekaniji ni nobenega kaplana Bittnerja. Tako že lažejo socialni demokrati, da sami verjamejo svojim lažem.

se j evrag, in sablja mu je odpadla. Zaškrtal je z zobmi. Deseti brat je porabil ta trenutek in zadril vrugu sabljo med rebra, da je zavpil in padel na tla. Hudički so nagaiali desetemu bratu in po njem bi bilo, da ga ni rešilo razpelo. Pomagali so kosmatinčki starcu, mu izvlekli sabljo in ga vlekli iz dvorane. Deseti brat je udrihal po njih, da so se jim poznale po hrbitih debele, rdeče klobase.

»V pekel, v pekel! Nikdar več se ne vrnem in nobene duše ne pridem več iskat.«

Grad je ves oživel. Grof je napil grofici, gospoda je trkala z ženinom in nevesto. »Hura in slava!« je donelo po dvorani.

V kleti je točil natak v svoja usta, dekla je prala pri vodovodu, konji so rezgetali, pes je lajal. Vse je oživel.

Gostje so zagledali desetega brata, revnega, raztrganega capina.

»Slava rešitelju!«

Vzeli so ga na rame in peli.

Z lastnimi močmi.

LJUBLJANSKO DELAVSTVO POZOR!

Predavanja S. K. S. Z. se prično prihodnji torek. Začetek vsakratnemu predavanju ob pol 8. zvečer. Prostor predavanjem: dvorana S. K. S. Z.

Predavanje Strokovnega društva na Savi bo v nedeljo, dne 13. t. m. Predaval bo dr. Jožef Dermastia iz Gorice. Prične se predavanje ob 4. uri popoldne.

Nekemu prijatelju na Savi. Prijatelj, motiš se v svojih izvajanjih glede na »Družbo sv. Cirila in Metoda«. Padla je kocka na zadnjem občnem zboru Ciril-Methodove družbe in ta je zdaj liberalna. Delavstvo naše se pa ni nikdar bratilo z liberalci, največjimi lopovi pod soncem, ki so delavstvu največ škodovali. Za naše delavstvo »Družba sv. Cirila in Metoda« nič več ne obstoji!

Prometna zveza.

Pasivna resistenca. Dne 1. t. m. so pričeli s pasivnim odporom železničarji »Severno-vzhodne železnice« in »Družbe državnih železnic«. Navedeni upravi namreč nista izpolnili po železničarjih stavljenih zahtev. Država namreč namerava nakupiti obe progji in da jo dražje prodajo, hočejo lastniki izkazati velike dohodke. Uprava Južne železnice je pa ugodila železničarjem brez pasivnega odpora. Posledice pasivnega odpora se že dobro čutijo. Vlaki imajo znatne zamude, prenapolnjeni so postajni tiri in skladišča. Na Dunaju primanjkuje tudi živil. Poleg pasivnega odpora pa stavkajo tudi delavci po delavnicah. Za železničarje, ki so v obstrukciji proti svojim umazanim gospodarjem, so ponovno nastopili krščansko-socialni poslanci.

Ambrož Opitz, ustanovitelj avstrijskega krščansko-socialnega časopisja, je umrl v Warnsdorfu.

Tramvaj je povozil v Monakovem bavarskega deželnega poslanca Erharda, ki je obležal mrtev.

Po železnici se je uvozilo leta 1906 v Trst 11,991.835 q, leta 1905 pa 9,780.646 q blaga. Izvozilo se je pa lani iz Trsta po železnici 8,912.055 q, iz Reke pa 3,587.363 q blaga.

Meseca avgusta se je pripeljalo v Trst 820.764 q, izvozilo pa 676.704 q blaga. V prvih osmih mesecih letošnjega leta izkazuje Trst 7,024.045 q na importu, na eksportu pa 13,409.176q.

V Trst so pripeljali po železnici leta 1906 q 11,991.835, leta 1905 q 9,780.646, leta 1904 q 9,066.122, l. 1903 q 8,989.886, l. 1902 q 9,140.611, l. 1901 q 8,731.990, l. 1900 q 8,860.046, leta 1899 q 7,799.932, l. 1898 q 7,114.038 in leta 1897 q 6,665.605 blaga. Iz Trsta so pa izvozili 1906 l. 8,912.055 q, leta 1905 q 9,462.185, leta 1904 q 8,646.242, l. 1903 q 8,013.198, l. 1902 q 7,469.364, l. 1901 q 6,891.944, l. 1900 q 6,911.965, l. 1899 q 7,122.764, leta 1898 q 7,143.117 in leta 1897 q 6,469.369. To dokazuje, da železniški promet tržaški zelo napreduje.

Krvoses kapitalizem.

Sava. O draginji se čujejo različni glasovi, ki so popolnoma opravičeni. Če premišljuje

»Spoštovani gospod grof, rešitev sem obljubil tudi vitezu, ki je zaprt v temni ječi.«

»Zakaj si to storil? Nemir je moj sovražnik. Hotel mi je ukrasti hčer in jo odpeljati k roparjem.«

»Menda vendar ne boste svoje sreče obračali drugim v zlo?«

»Prost naj bo, če se ne vrne več k roparjem.«

Deseti brat je pripeljal Nemira, ki je prisegel, da ne pojde več v roparsko gnezdo.

Potem so se gostili cel teden. Vsa pokrajina je plesala, vriskala in pela, deseti brat je bril norce po gradu in po vaseh. Ponujali so mu plačilo, vzeli ni ničesar. Deveti dan je vrgel malho čez ramo in se poslovil od veselih ljudi.

»Bog z vami, ljudje! Dalje grem tolažit žalostne, trudne, potrebne miru in pokoja.«

delavec trezno svoj položaj, mora obupati. Zasluzi se vsaki dan manj, stanovanja so draga, a slaba. Bliža se zima, derv pa ne dobimo še za denar ne. Eni pravijo: protestirajmo proti sedanji draginji, drugi: stopimo pred podjetnike. Veliko smo pač delavci krivi sami, da nas tako tare draginja. Potrebno je, da držimo delavci skupaj. Vidite, kako so se združili pekovski mojstri, da so nam podražili kruh. Med delavci jih je pa še veliko, ki se norčujejo iz stanovske organizacije. Slepci so, ki ne vidijo, kar čutijo v želodcu in v vedno lažjem svojem mošnjičku. Naj bi bili vsa savški delavci stanovsko združeni, hitro bi se bile zvišale plače, kakor hitro so se podražila živila. Pa pravijo in si mislijo boječe mevže: če pristopim društvu, se zamerim ravnatelju. Trape! Saj direktor je tudi delojemalec, da pa mora zastopati koristi tovarne, je to njegova dolžnost, ker je plačan za to. Kdaj pa so že požrli kakšnega delavca, ki je bil organiziran. Niso ga še. Seveda, nekoliko se pogodrnja, kar tako iz navade. Natihoma si pa mislijo tudi uradniki: Delavci imajo že prav, da se združujejo, saj se tudi bogataši, naši gospodarji. Savski posestniki ste sami delavci. Združite se. Vsakih 10 hiš naj zgradi svojo peč za kruh, potem pa ne bodo zahtevali peki po 10 vinarjev za štiri kilograme težak hlebec, da ga spečejo. Po šest vinarjev bodo radi pekli, samo če bodo imeli kaj. Tudi z mesarji lahko obračunamo. S protestiranjem ni nič. Rajši bojkotirajmo oderuhe. Imamo svoje konzumno društvo. Vanj vsi! Delavci! Malo več mislimo. Vse bo šlo. Delavci, brez zamere, če sem vas nekoliko oštel, kapitalisti in oderuhi naj pa le zamerijo.

Hrastnik. Največja neumnost novejšega časa so nemške šole za slovensko deco. Kurje možgane mora imeti, kdor ne izprevidi, da se v takih šolah otroci ne morejo ničesar naučiti, ampak postanejo neumni in surovi. Tudi nas, Hrastničane, osrečijo letos s tako šulvereinsko šolo. Dočim se je doslej slovensko-nemška (utrakvistična) šola lepo razvijala ter so se otroci naučili toliko, da so lahko izhajali v življenju, mnogi celo postali uradniki, učitelji, duhovniki, pazniki itd., prerokujemo, da otrok iz nemške šole ne bo nikdar nič prida. Kljub temu so nekateri slovenski stariši tako kratkovidni, da pošiljajo svoje otroke v to mučilnico; iz petega razreda dosedanje šole morajo otroci prestopati v dvorazredno nemško. Ali se taki stariši niso s pametjo skregali? Mi se le čudimo, kako morejo višje oblasti dopustiti take šole, ki so v nasprotju z vsako zdravim pedagoško in z razumom vsakega količkaj mislečega človeka. Vse kriči po napredku, po izobrazbi, a ravno šolske oblasti, ki so v prvi vrsti poklicane širiti omiko, jo s takimi šolami najbolj ovirajo. Upamo, da bodo delavci in kmeti bolj pametni ter nemško šolo pustili nemškim bu-tastim »mihlalom«.

Na Hrušici, Jesenicah, Savi in Javorniku so se zedinili pekovski mojstri (privandrance) zmislili kar na lepem, da so počenši 27. m. m. podražili drobno pecivo, kakor žemlje, rožičke (kifelce), pancelne itd. Sedaj se dobi namreč namesto 7, samo 6 žemelj za 20 vinarjev. Lepa je ta. Ubogi delavec in njegova družina, katera se živi večidel le ob kruhu, kateri mu je vsakdanja in najpotrebnejša jed, naj še istega sedaj dražje plačuje. S kom hoče svoje male nasititi mati, katero milo prosijo: mama, dajte kruha! Ali hoče družinski oče s svojo, od Boga morda preobilo blagoslovljeno družino, zobe v steno zabiti, ali se zabubiti, kakor gosenca čez zimo? Ni čudno, da pridejo od vseh štirih vetrov peki in pekovski mojstri; večinoma brez vsakega premoženja v kak kraj, kjer je veliko delavcev, ter imajo pri svojih zemljah, katere ravno niso prevelike, tako srečo, da že čez leto in dan kupijo kar hiše ter takorekoč že kar čez noč obogate! Pecivo je itak že majhno, da ni za nikamor, pa se še vedno draži; če se ne draži moka, se pa kruh, če pa kruh ne, pa moka. Zakaj bi se delavci v takih krajih, kjer so tovarne, ne zedinili v tem oziru ter si napravili združeno pekarno in mesnico, ne bilo bi treba kapitaliste podpirati. V drugih krajih, n. pr. v Nemčiji, Švici, na Francoskem in drugod, kjer so delavci med seboj složni, imajo že taka in enaka podjetja, kjer si z združenimi močmi pomagajo eden drugemu. Na vsak način čudno je pa to, da se o tem času more kruh podražiti, ker se je letos vendar čitalo po vseh časopisih, da so se letos poljski pridelki, sadje, zlasti pa žito, posebno dobro obnesli, kakor že več let ne tako; in kljub temu se draži sedaj ena reč, sedaj druga. S 1. oktobrom 1907 so se pa cene moki tudi znižale za 1 krono pri 100 kilogramih. Ali so gospodje peki res tako zaspani, da nič

ne vidijo, kedaj cene padejo; ali pa so nalašč prezrli, kar je pa vse mogoče; o kakih nižjih cenah nočejo sploh kratkomalo nič slišati, pač pa še zato kruh podraže, da imajo dvojen-dobiček. Delavske plače so vedno ene in iste; kajti gg. podjetnikom je to pač vseeno, ako se živež podraži ali zniža; samo da so oni siti, pa je dobro. Zato raj prosimo gospode državne poslance, ki smo jim dali dne 14. maja svoje glasove, naj nam revežem delavcem gredo v tej zadevi nekoliko na roko, da nas ne bodo ti mogotci kapitalisti in prenapeteži peki in mesarji tlačili kakor mōra. Morda le pride enkrat še do kake »Zadružne pekarnice in mesnice«. — Gospodom pekom pa danes povemo, da bomo od danes zanaprej raje kruh doma pekli, kakor pa da bi tiste male, puhle in po sredi votle žemlje tako drago plačevali. Na svidenje prihodnjč!

Sava. Pogoste smrtne nesreče so povzročile, da delamo delavci z otožnim srcem pri električnih motorjih. V kratkem času smo imeli dvoje smrtnih nesreč. Največ nam dá misliti, ker sta se obedve pripetili v nedeljo. Naši delodajalci so že popolnoma pozabili, ali pa nočejo vedeti, da je nedelja dan, posvečen Bogu in namenjen delavstvu v počitek. Zadnjo nedeljo minolega meseca je snažil Janez Merlak električnega žrjava v mehanični delavnici. Okoli 7. ure zvečer je padel z njega, v ponedeljek zjutraj so ga našli delavci mrtvega ležati med stroji. Kako da je padel, ne vé nihče, ker bil je revež sam. V naši tvornici se na človeško življenje manj pazi, kakor se pazi na življenje živali. Kdor pozna razmere v savški tvornici, se ne čudi, da se pripeti toliko nesreč. Predelavci so taki, ki prej še dela, ki naj bi ga nadzorovali, še videli niso. Preskrbljeno je dobro pri nas edino le za Nemčurje. Pri martineju je nastavljen nemčurski mojster Jeglič. Njegov sin je pa predelavec, dasi ni še nikdar delal v martineju. Zdaj naj pa nadzira! Samo trapasto sekirati pa zna. Če bo pa kdo poškodovan, bodo pa rekli: delavec je sam kriv, dasi bo kriv oni, ki ukazuje delo. Kjer ni reda, tam se dogajajo nesreče. Tako gospodarijo pri nas, kakor delajo zapravljivci. Za kapitaliste ni menda nikakih postav.

Jesenice. Delavci pojejo vse in bodisi tudi mrhovina. Zanje, osobito za tvorniške je menda vse dobro. Pred skladiščem na kolodvoru je ležala te dni vreča, napolnjena z vampi in z drobovjem. Izgledalo je to blago, kakor da je namenjeno konjedercu. Ko bi kaj gledali na človeško zdravje, bi pač ne smeli sprejemati drobovja v vrečah, marveč v zabojih.

Med brati in sestrami.

Idrija. Delavsko gibanje: Dne 29. septembra se je vršil izvanredni občni zbor našega strokovnega društva. Na dnevnem redu je bilo prememba pravil, in se je tudi nekaj izpremenilo, med slučajnostmi se je tudi sklenilo vprašati krajevni odbor II. skupine rudarske zadruge, kaj je storil ali kaj namerava storiti v izpopolnitvah zahtev, navedenih v resoluciji tega društva, ki mu je bila izročena 10. julija t. l., da jo predloži vodstvu tukajšnjega rudnika. Sklenilo se je tudi pozvati imenovani odbor, naj nemudoma stori primerne korake pri rudniškem vodstvu, da zamore potem takoj poročati društvu o odgovoru istega in da društvo nato vredi svoje nadaljnje delovanje z ozirom na rastočo bedo delavstva, ki postaja že neznošna v ne posebno čast države, katere lastnina je rudnik. Sprejela se je tudi izjava, da naj je društvo pripravljeno stopiti v zvezo z drugimi delavskimi društvi, ako spozna to za koristno in dejanskim razmeram primerno. Članom društva je torej svetovati, naj se ga zagnano oklenejo in izpolnjujejo, kar se bo dolžno na društvenih shodih, katere bo društvo gotovo v sedanjih, za idrijskega rudarja tako nesrečnih razmerah, sklicalo. Naj navedemo tu v skrajšani obliki zahteve te resolucije: 1. Povšivanje stalne plače za 40 vin. na šilt in sicer vsem delavcem brez razlike dela ali kategorije, v katero spadajo po sedaj veljavnem plačilnem redu. 2. Vsak delavec naj bi prišel z 20-letnim službovanjem v II. razred plačilnega reda, do sedaj se je namreč le nekaj rudarjev, ki pa že čez 30 let delajo pri rudniku, v ta razred uvrstilo. (Prosimo za celotno spomenico, da jo objavimo. Uredn.)

Urednik »Napreja« se je zopet zmešal. V št. 18. piše s podpisom: Kar klerikalec — to lažnjivec! Bil sem prisoten razpravam, ki so se 8., 9., 10., 11. in 12. septembra vršile na kongresu »Svobodne misli« v Pragi itd. Laž je, da

je menih P. Schachleitner razbil svetovni kongres »Svobodne misli«, ker ta P. Schachleitner sploh ni prisostvoval niti eno minuto kongresu. V št. 19. piše zopet: Laž je in laž in nič drugega kakor laž piše »Slovenec«. Glede P. Schachleitnerja zopet laže, da je bil na kongresu. In ravno v isti številki piše na 4. strani, da je P. Alban Schachleitner odgovarjal svobodnomislecu dr. Gustav Tschirnu iz Bratislave, no, po tem se popolnoma spozna urednik »Napreja«, da ga je za poslati na Studenec pri Ljubljani, da si malo ohladi svojo svobodno laž, katero napiše na 7. strani, na 4. jo pa še poprej pobija. Tonček, če pišeš, prej prečitaj rokopis, da ne boš tako otročje neumno lagal. Saj si že dovolj star. Zato pa glej, da na svoja stara leta kot dosluženi c. kr. narednik ne boš tako otročji, kakor v tistih časih, ko si bosopet lovil žabe po rožendolskih mlakah.

Iz Idrije. V zadnjih dveh številkah »Naše Moči« je bilo čitati, kako manipulirajo naši rdeči braci s slanino in se je dokazovalo, kako drago moramo isto plačevati. Ker sem se, kakor vedno, zanimal za vsako zadevo, tičočo se delavstva, zato sem se, ko sem čital omenjena dva dopisa, hotel natančno o stvari prepričati. Vzel sem v roke »Welt-Blatt« z dne 8. oktobra 1907. Tam stoji pod rubriko »Budapester Wochenbericht« naslednje: Tafelspeck, drei-stückiger 132 Kronen, vierstückiger 130 Kronen. V kolikor sem zmožen nemščine, bi se to reklo po naše: 1 kilogram boljše slanine stane 66 krajcarjev, slabejše pa 65 krajcarjev. Radoveden, koliko stane še iz Budimpešte voznina in dac, vprašal sem trgovca, kateri se s slanino veliko peča. On pravi, da v najslabšem času pride stati voznina in dac od 1 kilograma slanine okrog 6 krajcarjev. Pomislite, dragi tovariši delavci! Okrog 72 krajcarjev stane danes slanina in nam so jo že skozi dva meseca zaračunali rdečkarji, naši lastni tovariši, gotovo na povelje Kristanovo, po 82 krajcarjev kilogram. To je nekaj nezasišlanega, nečuvenga. Vprašam vas, izkoriščevalci naši, v katero žrelo je šlo 10 krajcarjev od vsakega kilograma slanine, ki smo jo dobili. Deset krajcarjev na vsaki kilogram več plačati, kakor bi bilo treba, to pri enem delavcu že nekaj izda. Zraven grozne draginje, ki nas tlačijo, polnimo na ta način še indirektno socialno-demokratsko nenasitno vrečo. V predzadnji »Naši Moči« je stalo, da dobijo odborniki bratovske skladnice okrog 1500 kron mesečno brezobrestnega posojila za nakup slanine od erarja. Iz tega je razvidno, da se slanina ne kupuje z denarjem bratovske skladnice. Zakaj imajo torej odborniki bratovske skladnice s slanino opraviti. To je največji škandal, da nam ti ljudje s Kristanom na čelu brez vsake kontrole diktirajo cene pri slanini. Vočigled tej krivici, ki se nam godi, apelujemo v imenu zavednih tovarišev sotrpnic na slavno rudniško ravnateljstvo, da ono vso zadevo natančno preišče. Odvzame naj odbornikom bratovske skladnice ta posel ter naj izbere štiri sposobne, poštene, izkušene može iz delavstva, ki naj pod strogo kontrolo skrbijo za nabavo in oddajo slanine.

Anti-Kri-stanc.

Iz Slovenskih goric. Ker gre po liberalnem časnikarskem gozdu tak šunder in hrup in se v obeh jezikih proslavlja kot prvi junak »napredni« naš Konrad — pesnik in pevec obenem — da se je dejansko lotilo duhovna, le da mu ni bil kos, moramo vendarle stvar malo pojasniti. Dotični fant je dobil od nekega tovariša ne prelaskavo »razglednico«, tudi njegov »slavospev« so mu fantje prenaradili, in liberalni štab — ki bi rad imel kaplana pod svojo komando — je brž pri edinem naročniku »Domovine« podučil ne premodrega fanta in ga »pripravil« za korajžni nastop v župnišču, kamor je bil povabljen. Najprej je prilimal razglednico na kaplanove duri, drugič je prišel v fatovž turščico likat in mimogrede na kaplanjska vrata razbijat po polnoči in ko še to ni izdalo, pa se pretepat in zmerjat. Vse to se ne le v »Štajercu«, ampak od krščanske ljubezni se sliče »Domovini« in »Narodnem Listu« grozno dopade, dasi bi moralo »pismarjev« biti sram take vzgoje, ki bode podkopala ne le duhovsko, ampak še prej njihovo avtoriteto. Ali na to gospodje od farške gonje ne utegnejo misliti, gre se jim le za to, da bi njih posojilnica in »Narodni List« kaj vlekla; no, s takimi dejavnji si ne bode privabili naših ljudi, čeprav stokrat vložite tožbo na ordinarijat po svojih odbornikih. Hvala Bogu, lahko svoje pristaše spravite v eno Sirkovo kočijo, v katero naprežete Eileca in Žnudrla, pa hajd v nekatere občestne krčme, tja v Rajsmanovo grabo, k lovcu, peku in štancarju, pa ste pri kraju z naroč-

niki »Narodnega Lista«. Pa še ti vam ne zapajo svojih mošenj! Tako je veselje po fari! Tudi »nadebudnega« ste podučevali, pa ni šlo. Ena »Naša Moč« 20 »Štajercev« v žakelj po baše, zato se na njo obračamo, čeprav Matija hruje.

Okno v svet.

Ustanovni shod »Slovenske podružnice avstrijske družbe sv. Rafaela v varstvo izseljencev« se bo vršil 11. novembra t. l. v Ljubljani. Družba deluje na Slovenskem že nekaj let. V skromnih razmerah seveda ni bilo dozdej mogoče storiti vsega, kar bi se bilo moralo. Manjkalo je samostojnosti in tudi naša javnost ni dovolj poučena o praktičnem delu glede na varstvo izseljencev in z vprašanji, ki so v zvezi z njimi. Glavni odbor avstrijske družbe sv. Rafaela in pripravljalni odbor z njim, želita zaradi tega, da bi se vršilo ustanovno zborovanje ob veliki udeležbi. Zborovanju se bo dal predvsem praktično poučni značaj. Poleg kratkih, ob ustanovnem shodu neizogibnih formalnosti, so določena sledeča predavanja: Uredba Rafaelove družbe; opis prog in potov. Trst. Stik Rafaelove družbe z zvezo ameriških duhovnikov. Postava o izseljencih. Varstvo deklic. Obramba v tujini. — Te velevažne stvari so pri nas večinoma še neobdelane, a hvaležno polje. Zato z ognjem na delo v blagor slovenskega ljudstva za obilno udeležbo na kongresu v varstvo naših ljudi v tujini.

Izseljevanje v San Paolo, Brazilija. Izseljenci, ki so namenjeni v San Paolo, se naj opozore, da so tam razmere prejkoslej slabe. Avstrijci se ne morejo navaditi življenjskih in stanovanjskih razmer, kakor uči izkušnja. Živila na kavinih nasadih so pa poleg tega še tako draga, da je jako težko, si kaj prihraniti. Niso redki slučajji, ko se niti toliko ne zasluži, da se izseljenci morejo preživeti. Le poljedelci z rodbino, ki so popolnoma zdravi in se ne strašijo najhujšega dela in ki prinesejo seboj najmanj 1000 kron, lahko upajo nato, da se skromno prežive. Brezplačno se vladno zemljišče v San Paulu ne dobi. — Družba sv. Rafaela.

Delavske razmere v Argentini. Po najnovejših poročilih so razmere osobito za poljedelske delavce skrajno neugodne. Ponovno opozarjamo, naj se posvare oni poljedelski in drugi delavci, ki nameravajo na delo v Argentini. Lani se je naselilo v Argentini jako veliko oseb. Letos je bila pa za koruzo jako slaba letina. Vse to je vplivalo, da je jako naraslo število brezposelnih delavcev. — Družba sv. Rafaela.

Izseljevanje v Maryland. V najkrajšem času pričnejo agenti nagovarjati ljudi za izseljevanje v severoameriško državo Maryland. Pozornost bodo predvsem obračali na kmete, poljedelske delavce in posle. Razmere v omenjeni državi pa niso ugodne za izseljence. Maryland spada namreč med one države, ki so znane po svojih zapuščenih posestvih (farmah). Po roparskem obdelovanju so zemljišča večinoma že izsesana. Le s trudopolnim delom in s kapitalom v roki se doseže dobiček pri pridelovanju sadja in zelenjave. Z ozirom na navedena dejstva naj se gleda na omenjeno napovedano propagando priporoča največja pozornost in naj se na to, kar smo navedli, opozoré naši izseljenci. — Družba sv. Rafaela.

Občinski notar in protestančni pastor izseljevalna agenta. Oedenburška obmejna policija je prijela občinskega notarja N. Markoviča iz Sarvasija, syrmijska stolica, v onem trenutku, ko je peljal čez mejo pri Oedenfurgu 10 v Ameriko namenjenih oseb. Poizvedbe so dognale, da je Markovič plačan tajni agent neke inozemske paroplovne družbe in da dobi za vsako ekspedirano glavo 10 kron. Obmejni stotnik je o zadevi takoj obvestil ministra Andrassyja. Obmejna policija je pa prijela tudi nekega protestantskega pastora, ki je tudi hotel pomagati šestim osebam, da se izselijo. Pastor je iz Brasljaniče. Poizvidbe so dognale, da je pastor plačani izseljevalni agent, ki je lastne svoje vernike nagovarjal, da naj zapuste domačo grudo. Tudi o tem slučaju so obvestili ministra Andrassyja.

Izseljevanje. Čez Bremen se je izselilo drugo četrtletje 1907 72.532, med njimi 25.307 Avstrijcev, Ogrov pa 15.305. V Hamburgu se je ukrcalo 66.219 izseljencev, Avstrijcev je bilo 18.204, Ogrov pa 13.712. Čez Antwerpen se je izselilo 48.588 oseb; Avstrijcev je bilo med gnimi, ki so se direktno peljali iz Antwerpena čez morje 18.480, 5312 Mažarov. Značilno je,

da se je večina Avstrijcev (18.481 oseb) peljalo v Kanado. Holland-America črta v Rotterdamu je peljala iz Rotterdamu v New York skupne 27.268 oseb.

Sava. Jeseniški liberalizem se zvija kakor kača, če ji le stopiš na glavo. Če ima že glavo strto, opleta še z repom in ta rep so Sokoli, ostanek strte liberalne glave. Na te ljudi je jeseniška inteligenca stavila vso bodočnost, a zavedno delavstvo se ni oziralo na te neizkušence. Nahujskani od inteligence so vpili po gostilnah, cestah in tovarnah: mi delamo za slovenski narod. Mi smo narodnjaki in bodemo rešili Jesenice nemškega jarma. Lepo bi bilo, ako bi bili res to storili, a liberalne glave so iz njih vse kaj drugega naredile, namreč prave hujskače in družega nič. Saj se vas že ogiblje vsak pošten človek, najsibo delavec ali obrtnik. Vi ste povdarjali, mi nismo pri nobeni stranki, samo narodni smo, a vaša narodnost se prav lepo kaže ob mnogih prilikah. Prvo vaše delo je bilo napad na krščanske socialce in kar je verskega. Katerega ste vjeli v svoje mreže, da je cerkev telovadnica. Za liberalizem ste delali „agitirali zanj in živeli kakor liberalci. Pomogli ste iskali pri socialnih demokratih ter z njihovo pomočjo napadali vse organizacije, ki niso okužene od gnilega liberalizma. Pa ste se presneto vrezali, vi šolarčki Fabinčevi in Kumrovi ter še nekateri drugi! Ljudstvo vas je spoznalo in sramuje se vas delavec in občan. Kdo je kriv temu! Vi sami ste krivi, ker poslušate jeseniške liberalce, ki bi spravili skoro celo občino na kant. Tudi vas bodo pogнали, ako se jim daste še dalje voditi za nos. Pa se kregate in ljudi napadate po tovarnah in potih, zakaj da niste prišli na našo veselico in zakaj nas ne podpirate. Dokler bodete pod komando liberalizma, dotlej vas ne maramo. Skoraj se nam ni vredno zdelo pisati o vaši nezavednosti, a vaši voditelji so napadali vedno v »Slovenskem Narodu« list »Našo Moč«, zato smo odgovorili. Če hočete boja, se ne bojimo. Mi gremo naprej, a vi — nazaj.

Somišljeniki in somišljenice, razširjajte med tovariši in tovarišicami „Našo moč“!

Gričar & Mejač

Ljubljana, Prešernove ulice 9
priporočata

svojo največjo zalogo zgotovljenih oblek za gospode, dečke in otroke in

novosti v
konfekciji za dame.

Potniki v Ameriko
kateri želijo dobro, po ceni in zanesljivo potovati naj se obrnejo na
Simona Kmetetka
v Ljubljani Hoteldvorske ulice 20.
Dšakovrstna Pojasnila daje se brezplačno.

Tovarna za stole

Franceta Švigeljna
na Bregu, p. Borovnica, Kranjsko
izdeluje 2805 26-2

vsakovrstne stole
od preprostih do najfinejših po najnižjih cenah brez konkurence.
Iustrovan cenik pošlje se na zahtevo za-
stoj in franko.

Delavke in delavci pozor!

Najcenejše
dežnike in solnčnike
domačega izdelka
priporoča po najnižji ceni in najboljši kakovosti

Josip Vidmar
v Ljubljani
Pred škofijo št. 19, — Stari trg št. 4,
Prešernove ulice št. 4.
Popravila točno in ceno.

Ustnovljeno let 1862.

Milko Krapeš urar

Podružnica Resljeva cesta št. 2 v Ljubljani
Prej. g. Jos. Černe.

Podružnica Resljeva cesta št. 2
Prej. g. Jos. Černe.

Jurčičev trg št. 3, pri železnem mostu
priporoča svojo bogato zalogo

zlatih, srebrnih, tula- in nikelnastih ur, verižic, stenskih in nihalnih ur, uhanov in prstanov
Kupuje in zamenjava staro zlato in srebro.
Gosp. urarjem v mestu in na deželi priporočam izredno veliko svojo zalogo furnitur.
Glavno zastopstvo za Kranjsko zaloga strun za nihalne ure v vseh dolžinah in debelostih.

Ustanovljeno leta 1845.

JOS. REICH
Edini zavod
za kemično čiščenje obleke ter za-
storjev, barvarija in likanje usnja
na par
Poljanski nasip — Ozke ulice št. 4.
Sprejemališče
Šelenburgove ulice št. 3.
Postrežb točn. Solidne cene.

Pozor, slovenska delavska društva!

Kupujte svoje potrebščine pri znani in priporočljivi domači manufakturni trgovini:

Češnik & Milavec

(pri Češniku)

Špitalske ulice Ljubljana Lingarjeve ulice

v kateri dobite vedno v veliki izbiri **najnovejše blago**

za ženska in moška oblačila.

Postrežba poštena in zanesljiva.

Cene najnižje.

Ivan Podlesnik ml.
Ljubljana - - - Stari trg št. 10

Priporoča svojo **trgovino s klobuki in čevlji**

Velika zaloga
Solidno blago
Zmerne cene